

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ**

Кафедра педагогіки та гуманітарних дисциплін

СИЛАБУС

**навчального курсу «Безпека життєдіяльності та охорона праці»
спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»
форма навчання: денна**

Кредити та кількість годин: 4 кредити ECTS; години: 16 лекційних, 22 семінарських, 22 практичних та 60 самостійна робота.

Чернігів – 2021

Анотація курсу

Безпека життєдіяльності та охорона праці – це галузь науково-практичної діяльності, спрямованої на вивчення загальних закономірностей виникнення небезпек, їх властивостей, наслідків впливу їх на організм людини, основ захисту здоров'я та життя людини і середовища її проживання від небезпек, а також на розробку і реалізацію відповідних засобів та заходів щодо створення і підтримки здорових та безпечних умов життя і діяльності людини.

Нормативна навчальна дисципліна „Безпека життєдіяльності та охорона праці” – це інтегрована дисципліна гуманітарного спрямування, яка узагальнює дані відповідної науково-практичної діяльності, формує поняттєвокатегорійний, теоретичний і методологічний апарат, необхідний для вивчення в подальшому охорони праці, захисту навколишнього середовища, цивільної оборони та інших дисциплін, які вивчають конкретні небезпеки і способи захисту від них.

„Безпека життєдіяльності та охорона праці” являється складовою галуззю практичної діяльності співробітників кримінально-виконавчої системи України, спрямованої на вивчення загальних закономірностей виникнення небезпек, їх властивостей, наслідків впливу на організм людини, основ захисту здоров'я та життя людини і середовища її проживання від небезпек природного, техногенного, екологічного, військового, соціально-політичного характеру, а також на розробку і реалізацію відповідних заходів забезпечення безпеки життєдіяльності органів та установ ДКВСУ, надбання сталих навичок в користуванні засобами індивідуального захисту, приладами радіаційного і хімічного контролю та надання долікарської само і взаємодопомоги.

Мета курсу

Мета вивчення навчальної дисципліни – забезпечити відповідні сучасним вимогам знання здобувачів вищої освіти про загальні закономірності виникнення розвитку небезпек, надзвичайних ситуацій, їх властивостей, можливий вплив на життя і здоров'я людини та сформувані необхідні в майбутній практичній діяльності спеціаліста, вміння і навички для їх запобігання і ліквідації, захисту людей та навколишнього середовища.

Організація навчання

Тематичний план

№	Назва теми	Всього годин	Лекції	Семінари	Практичні заняття	Самостійна робота
Розділ 1. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності						
	Теоретичні основи безпеки життєдіяльності	13	2	2	-	9
	Класифікація небезпек	17	4	4	6	3
Розділ 2. Джерела небезпеки життєдіяльності людини. Засоби захисту.						
	Інфекції що передаються статевим шляхом	11	2	2	-	7
	Перша допомога при різноманітних травмах та раптових захворюваннях	19	4	4	4	7
Розділ 3. Використання засобів індивідуального захисту						

Використання засобів індивідуального захисту органів дихання	17	2	2	2	11
Використання засобів індивідуального захисту шкіри	13	-	2	2	9
Розділ 4. Основи охорони праці					
Нормативно-правове забезпечення охорони праці	10	-	2	-	8
Виробниче середовище і його вплив на людину	10	-	2	-	8
Виробнича шкідливість, методи захисту людей від її негативного впливу	10	2	2	2	4
Всього годин за курсом	120	60	16	22	22

Завдання до семінарів та практичних занять

Семінарські заняття

Готуючись до семінарського заняття Ви маєте підготувати конспект питань, що містяться в плані відповідної теми. Наявність конспекту всіх (!) питань та ваша присутність на занятті є запорукою успішної роботи та отримання балів (їх кількість залежить від вашої активності та якості підготовки). Відсутність конспекту або неповний конспект, навіть за умови вашої присутності на семінарі, оцінюється в 0 балів.

Плани семінарських занять:

Розділ № 1. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності

Тема № 1. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності

Навчальні питання:

1. Історія виникнення БЖД
2. «Безпека» і «небезпека» як ключові категорії в безпеці життєдіяльності
3. Системний аналіз – методологічна основа БЖД

Контрольні запитання:

Історія виникнення БЖД

1. Визначення БЖД як науки, її місце в системі інших наук.
2. Дайте коротку характеристику історичного БЖД як науки.
3. БЖД та її зв'язок з діяльністю співробітників кримінально-виконавчої системи.

«Безпека» і «небезпека» як ключові категорії в безпеці життєдіяльності

4. Надайте визначення поняттю безпека.
5. Надайте визначення поняттю небезпека

Системний аналіз – методологічна основа БЖД

6. Наукові засади безпеки життєдіяльності.
7. Системно - структурний підхід в БЖД

Методичні рекомендації, вказівки та завдання на самостійну роботу:

Під час самостійної підготовки з метою поглибленого вивчення теоретичного матеріалу рекомендується:

1. Самостійно розглянути питання: Генеалогічне дерево наук, що займаються питаннями безпеки життєдіяльності .

2. Написати реферати на тему:

ООН та концепція сталого людського розвитку.

Класифікація небезпек - перший крок до забезпечення безпеки.

Література: основна № 2, 3; допоміжна № 1,2.

Розділ № 1. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності

Тема № 2. Класифікація небезпек

Навчальні питання:

1. Природні небезпеки
2. Техногенні небезпеки
3. Соціально-політичні небезпеки
5. Комбіновані небезпеки

Контрольні запитання:

Природні небезпеки

1. Літосферні стихійні лиха
2. Гідросферні стихійні лиха
3. Атмосферні стихійні лиха

Техногенні небезпеки

1. Антропогенний вплив на навколишнє середовище
2. Аварії з викидом радіоактивних речовин у навколишнє середовище.
3. Аварії з витоком сильнодіючих отруйних речовин.
4. Аварії на транспорті.
5. Пожежі та вибухи.

Соціально-політичні небезпеки

1. Війни.
2. Тероризм
3. Соціальні небезпеки: алкоголізм, тютюнокуріння

Комбіновані небезпеки

1. Природно-техногенні небезпеки
2. Природно-соціальні небезпеки

Методичні рекомендації, вказівки та завдання на самостійну роботу:

Під час самостійної підготовки з метою поглибленого вивчення теоретичного матеріалу рекомендується:

1 Самостійно розглянути питання: Небезпечні, шкідливі та вражаючі фактори

2. Написати реферати на тему:

«Ризиковий баланс та оцінка ризику»

«Концепція прийняттого (допустимого) ризику»

«Управління ризиком».

Література: основна № 1, 2, 3,; допоміжна № 1-4.

Розділ № 2. Джерела небезпеки життєдіяльності людини

Тема № 3. Інфекції що передаються статевим шляхом

Навчальні питання:

1. Інфекції, що передаються статевим шляхом їх ознаки та профілактика.
2. ВІЛ-інфекція.

Контрольні запитання:**Інфекції, що передаються статевим шляхом їх ознаки та профілактика.**

1. Сифіліс
2. Гонорея
3. Гепатит А, В, С.

ВІЛ-інфекція

1. Етіологія. Патогенез ВІЛ-інфекції.
2. Діагностика, лікування.
3. Умови тримання ВІЛ-інфікованих та хворих на СНІД.
4. Профілактика ВІЛ-інфекції в органах і установах виконання покарань
5. Ознаки СНІДу. Клінічні прояви хвороби та її лікування

Методичні рекомендації, вказівки та завдання на самостійну роботу:

Під час самостійної підготовки з метою поглибленого вивчення теоретичного матеріалу рекомендується:

1. Самостійно розглянути питання: організація антиретровірусної терапії хворих на ВІЛ-інфекцію/СНІД осіб, які тримаються в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах;

- порядок забезпечення конфіденційності інформації про ВІЛ-інфікованих;
- особливості перебігу туберкульозу у дітей;

2. Написати реферати на тему: Ситуація з туберкульозом в Україні.

Література: основна № 2, 3; допоміжна № 1,2.

Розділ № 2. Джерела небезпеки життєдіяльності людини

Тема № 4. Перша допомога при різноманітних травмах та раптових захворюваннях

Навчальні питання:

1. Перша допомога при кровотечах
2. Перша допомога при опіках
3. Перша допомога при обмороженнях
4. Перша допомога при травмах

Контрольні запитання:**Перша допомога при кровотечах**

1. Перша допомога при артеріальній кровотечі
2. Перша допомога при венозній кровотечі

Перша допомога при опіках

1. Перша допомога при термічних опіках.
2. Перша допомога при хімічних опіках.
3. Перша допомога при ураженні електричним струмом та блискавкою.

Перша допомога при обмороженнях

1. Перша допомога при обмороженні.
2. Перша допомога при замерзанні.

Перша допомога при травмах

3. Перша допомога при вивихах і розривах зв'язок.
4. Перша допомога при переломах.

Методичні рекомендації, вказівки та завдання на самостійну роботу:

Під час самостійної підготовки з метою поглибленого вивчення теоретичного матеріалу рекомендується:

1. Самостійно розглянути питання: Допомога при отруєнні.
2. Написати реферат на тему:
«Надання першої допомоги при зупинці дихання».

Література: основна № 1, 2, 4, ; допоміжна № 2-4.

Розділ № 3. Використання засобів індивідуального захисту**Тема № 5. Використання засобів індивідуального захисту органів дихання****Навчальні питання:**

1. Засоби захисту органів дихання.
2. Порядок користування фільтруючим протигазом.

Контрольні запитання:**Засоби захисту органів дихання.**

1. Класифікація засобів захисту органів дихання.

Порядок користування фільтруючим протигазом.

1. Склад будова маркірування.
2. Підбір лицьової частини протигаза.
3. Порядок та правила користування фільтруючим протигазом.

Методичні рекомендації, та завдання на самостійну роботу:

Під час самостійної підготовки з метою поглибленого вивчення теоретичного матеріалу рекомендується:

1. Самостійно розглянути питання: . Порядок користування ізолюючим протигазом.
2. Написати реферат на тему:
«Історія виникнення протигазу»

Література: основна № 1, 2, 4, ; допоміжна № 2, 3, 4.

Розділ № 3. Використання засобів індивідуального захисту**Тема № 5. Використання засобів індивідуального захисту шкіри****Навчальні питання:**

1. Засоби індивідуального захисту шкіри ізолюючого типу: загальновійськовий захисний комплект (ЗЗК).
2. Костюм легкий захисний Л-1., його призначення, складові частин, підготовка до використання, правила користування.

Контрольні запитання:**Засоби індивідуального захисту шкіри ізолюючого типу ЗЗК**

2. Загальновійськовий захисний комплект його призначення.
3. Складові частини ЗЗК, підготовка до використання.
4. Правила користування.

Костюм легкий захисний Л-1

1. Склад будова маркірування.
2. Підготовка до використання.
3. Порядок та правила користування Л-1.

Методичні рекомендації, та завдання на самостійну роботу:

Під час самостійної підготовки з метою поглибленого вивчення теоретичного матеріалу рекомендується:

1. Самостійно розглянути питання: Класифікації приладів радіаційної, хімічної розвідки і дозиметричного контролю (РХР і ДК)
2. Написати реферати на тему:
«Порядок визначення радіаційного випромінювання та забруднення отруйними речовинами повітря, місцевості, предметів»

Література: основна № 1, 2, 4, ; допоміжна № 2, 3,

Розділ № 4. Основи охорони праці

Тема № 7. Нормативно-правове забезпечення охорони праці

Навчальні питання:

1. Загальна характеристика нормативно-правового забезпечення охорони праці.
2. Закони України, якими забезпечується охорона праці.
3. Програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища.

Контрольні запитання:

1. Дайте характеристику основних законів України про охорону праці:
  - Конституції України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР
  - Закону України Про охорону праці від 14.10.1992 № 2694-ХІІ
  - Кодексу законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII
  - Основи законодавства України про охорону здоров'я від 19.11.1992 № 2801-ХІІ
  - Кодексу цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI
  - Закону України Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку від 08.02.1995 № 39/95-ВР
  - Закону України Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення від 24.02.1994 № 4004-ХІІ
  - Закону України Про відпустки від 15.11.1996 № 504/96-ВР

Література: основна № 1, 2, 4, ; допоміжна № 2, 3, 4.

Тема № 8. Виробниче середовище і його вплив на людину.

Навчальні питання:

1. Поняття виробниче середовище і його вплив на людину.
2. Психофізіологічні небезпечні та шкідливі фактори.

Контрольні запитання:

1. Трудова діяльність, яка пов'язана з фізичною працею.
2. Трудова діяльність, яка пов'язана з розумовою працею.
3. Працездатність людини, закономірності її динаміки. Показники оцінки працездатності.
4. Роль центральної нервової системи в трудовій діяльності людини.
5. Втома та значення відпочинку. Центральна-нервова концепція втоми. Теорія втоми. Ступені втоми.
6. Монотонність, як фактор розвитку втоми. Рухова та сенсорна монотонність.
7. Категорії важкості праці.

Література: основна № 1, 2, 4, ; допоміжна № 2, 3, 4.

Тема № 9. Виробнича шкідливість, методи захисту людей від її негативного впливу

Навчальні питання:

1. Мікrokлімат виробничого середовища
2. Забруднення повітря виробничих приміщень
3. Освітлення виробничих приміщень
4. Аналіз і профілактика професійних захворювань та виробничого травматизму.

Контрольні запитання:

1. Причини травматизму: організаційні, технічні, психофізіологічні та санітарно-гігієнічні.
2. Основні причини професійних захворювань в Україні.
3. Професійні захворювання: особливості класифікації та розслідувань.
4. Розслідування та облік нещасних випадків на виробництві.
5. Нещасні випадки пов'язані з виробництвом. Нещасні випадки не пов'язані з виробництвом.
6. Спеціальне розслідування нещасних випадків.
7. Звітність та інформація про нещасні випадки, аналіз їх причин.

Практичні заняття

Підготовка до практичного заняття передбачає опрацювання матеріалів (текстів) необхідних для успішного виконання практичних завдань. Отже, ваші бали залежать від вашої попередньої підготовки.

Завдання до практичних занять:

Тема №2: «Класифікація небезпек».

Навчальні питання, що відпрацьовуються

1. Природні небезпеки
2. Техногенні небезпеки
3. Соціальні небезпеки
4. Політичні небезпеки
5. Комбіновані небезпеки

Місце проведення заняття:

Управління ДСНС України у Чернігівській області

Метод проведення заняття:

Тематична екскурсія.

Порядок проведення заняття:

Організаційно-методичні вказівки з проведення практичного заняття:

За 2-3 дні до початку практичного заняття, як правило, під час підсумків проведення семінарського заняття з цієї теми, викладач доводить до відома курсантів інформація про майбутнє заняття і дає завдання на самопідготовку.

Курсантам перед початком заняття в обов'язковому порядку повторюється інформація: хід організації і проведення заняття, роз'яснюється маршрут та порядок руху до ДСНС м. Чернігова, а також загальні правила поведінки під час перебування в ДСНС.

Визначає завдання які повинні бути відображені у звіті по результатам екскурсії.

Матеріальне забезпечення занять

1. Робочі зошити
2. Червоні прапорці - 2 шт.
3. Форма одягу для курсантів - повсякденна.

Тема № 4: “Перша допомога при різноманітних травмах та раптових захворюваннях ”

Навчальні питання

1. Поняття про надання першої медичної допомоги
2. Порядок надання першої медичної допомоги у разі виникнення опіків, відморожень, отруень
3. Види кровотеч. Засоби зупинки кровотеч
4. Травми, види травм та їх характеристика

Навчальне місце №1.

Перша медична допомога при кровотечах
Залежно від виду кровотечі та наявних засобів, здійснюють тимчасову або остаточну зупинку кровотечі.

Навчальне місце №2.

Перша допомога при пораненнях
Стерильні пов'язки на голову

Навчальне місце № 3

Стерильні пов'язки на груди

Навчальне місце № 4.

Стерильні пов'язки на живіт, пахову ділянку та промежину

Навчальне місце № 5.

Допомога при переломах, ударах і вивихах.

Навчальне місце №6.

Поняття про реанімацію. Штучна вентиляція легень. Непрямий масаж серця.

Тема № 6: “Використання засобів індивідуального захисту”

Навчальні питання

1. Одягання загальновійськового фільтруючого протигаза (норм. №1,2).
2. Одягання загальновійськового захисного комплексу та протигаза (норм. №4).
3. Одягання спеціальної захисної одягу та протигаза (норм. №5).
4. Дії за сигналом “Хімічна тривога” (норм. №8).

Матеріальне забезпечення занять:

1. Протигази РШ-4 - для всього особового складу групи;
2. Респіратори Р-2М - для всього особового складу групи;
3. Загальновійськового захисний комплект - для всього особового складу групи;
4. Костюм легкий захисний Л-1 - для всього особового складу групи секундмір.

Методичні вказівки:

Вивчення порядку користування засобами індивідуального захисту починається з показу способів одягнення протигазу, респіратора і ЗЗК в повільному темпі, супроводжуючи дії поясненнями особливостей виконання окремих елементів. В подальшому викладач пропонує курсантам (студентам) одягти індивідуальні засоби захисту, при цьому слідкує за їх діями, вказує на помилки, вимагає їх усунення.

Заключним етапом навчання курсантів (студентів) порядку користування засобами індивідуального захисту повинно бути виконання нормативів по ЗЗМУ. Відпрацювання нормативів проводиться на трьох навчальних місцях.

Тема № 8. “Виробниче середовище і його вплив на людину”

СИТУАЦІЙНІ ЗАДАЧІ

1. Чи має право інженер з охорони праці підприємства накладати штрафи на працівників, які порушують вимоги нормативних актів про охорону праці?
2. За усним дозволом керівника працівник з родинних обставин відлучився з роботи. За територією підприємства з ним стався нещасний випадок, внаслідок якого він став інвалідом. За якою формою складається акт у такому випадку?
3. Чи обов'язкова участь представників органу Держпраці в комісії з перевірки знань посадових осіб?
4. Чи може адміністрація функціональні обов'язки працівників по забезпеченню пожежної безпеки на підприємстві покласти на працівників служби охорони праці?
5. Які передбачені заходи впливу на працівників, що навмисно ухиляються від проходження обов'язкових медичних оглядів?
6. У зв'язку з тимчасовим припиненням виробництва працівника відправляють додому. Під час проходження по території підприємства він помирає. Чи повинно проводитися спеціальне розслідування такого випадку?
7. На яких працівників поширюються вимоги Типового положення про навчання з питань охорони праці по проходженню первинного, повторного, позапланового й цільового інструктажу з охорони праці?
8. Чи складається акт за формою Н-1, якщо працівник вийшов на роботу в стані алкогольного або наркотичного сп'яніння і до нещасного випадку, який відбувся з ним, був відсторонений керівництвом від роботи?
9. Відповідно до правил внутрішнього трудового розпорядку робочий час на підприємстві починається о 8-ій годині. Працівник на території підприємства, по дорозі до свого робочого місця (цех, лабораторія), о 7-ій годині 45 хвилин вирішував виробничі питання й з ним стався нещасний випадок (травма при падінні). Який, у цьому випадку, скласти акт?

Завдання для самостійної роботи

Ряд питань навчальної дисципліни виносяться на самостійне опрацювання. Виконання самостійної роботи оцінюється окремо та є невід'ємною складовою успішного проходження курсу. Для виконання завдань самостійної роботи вам необхідно зробити конспект нижчезазначених питань. Кожне питання має бути ґрунтовно висвітлене в обсязі не менше двох сторінок рукописного тексту.

1. Наведіть аксіоми безпеки життєдіяльності.
2. Поясніть поняття таксономії, ідентифікації та квантифікації небезпек.
3. Класифікуйте небезпеки за джерелом походження, локалізацією, наслідками, збитками, сферою прояву, структурою, характером впливу на людину.
4. Охарактеризуйте середовище проживання людини з точки зору небезпек для людини.
5. Дайте визначення небезпечних і шкідливих факторів антропогенного походження.
6. Поясніть, у чому полягає взаємодія людини з середовищем проживання, аксіома про потенційну небезпеку процесу взаємодії.
7. Поясніть, які проблеми безпеки людини в системі «людина – середовище проживання – машина».

8. Охарактеризуйте природне середовище проживання людини. 12. Дайте загальну характеристику аналізаторів людини (функції, призначення).

9. Обґрунтуйте поняття «здоров'я людини як медико-біологічна та соціальна категорія».

10. Охарактеризуйте метеорологічні природні небезпеки

11. Наведіть заходи та засоби, спрямовані на запобігання негативній дії природних небезпек на людину та на системи забезпечення її життєдіяльності.

12. Перелічіть небезпеки в сучасному урбанізованому середовищі.

13. Дайте визначення поняттю про ризик у життєдіяльності людини.

14. Обґрунтуйте концепцію допустимого ризику.

15. Охарактеризуйте небезпеки об'єктів комунального господарства.

16. У чому полягає організація життєзабезпечення населення в НС?

17. Що таке резерв матеріальних ресурсів для життєзабезпечення населення в надзвичайних ситуаціях і ким він фомується?

18. У чому полягають основні принципи забезпечення населення продуктами харчування, житлом, предметами першої необхідності?

19. Комісія з питань охорони праці підприємства. Її призначення, функції й ін.

20. Які є вимоги з охорони праці при проектуванні, будівництві (виготовленні) й реконструкції підприємств, об'єктів і засобів виробництва?

21. Навчання з питань охорони праці.

22. Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій.

23. Служба охорони праці на підприємстві.

24. Розслідування і облік нещасних випадків, професійних захворювань.

25. Управління охороною праці (ким здійснюється, навіщо потрібно та ін.).

Література: основна № 1, 2, 4, 5-; допоміжна № 1-4..

Порядок оцінювання

Оцінювання ваших досягнень відбувається за системою відображеною в Таблиці 1

Таблиця 1

Назва теми	Всього балів	Форма заняття та		
		Лекції (ведення конспекту)	Семінари (конспектування, питань, виступ, доповнення)	Практичні Заняття (опрацювання матеріалів для підготовки, успішне виконання завдань)
Розділ 1. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності				
Теоретичні основи безпеки життєдіяльності	5	1	2	-
Класифікація небезпек	5	1	6	6
Розділ 2. Джерела небезпеки життєдіяльності людини. Засоби захисту.				
Інфекції що передаються статевим шляхом	5	1	3	-
Перша допомога при різноманітних травмах та	10	1	6	6

раптових захворюваннях				
Розділ 3. Використання засобів індивідуального захисту				
Використання засобів індивідуального захисту органів дихання	5	1	3	4
Використання засобів індивідуального захисту шкіри	15	-	3	4
Розділ 4. Основи охорони праці				
Нормативно-правове забезпечення охорони праці			3	
Виробниче середовище і його вплив на людину			3	
Виробнича шкідливість, методи захисту людей від її негативного впливу		1	3	2
Разом	60	6	32	13
Іспит	40			
Всього	100 балів			

За ведення конспекту лекцій нараховується 1 бал за кожен тему, що повністю відображена у вашому конспекті, і дописане самостійне питання. Таким чином, за роботу на лекціях ви можете отримати до 5 балів. Нагадуємо, що під час лекцій та інших занять не припустимо відволікатись розмовами, користуватись мобільними телефонами та іншими гаджетами, порушувати дисципліну в будь який інший спосіб. Запізнення на лекцію так само не припустимі, викладач залишає за собою право не допустити до заняття студента, що порушує дисципліну або запізнюється. Поважайте працю викладача, ваших товаришів по навчанню та себе – дотримуйтесь дисципліни під час освітнього процесу. Ці ж самі правила поведінки поширюються й на інші форми занять (семінари, практичні). Користування гаджетами для доступу до мережі Інтернет припустиме лише під час семінарських/практичних занять за вказівкою чи дозволом викладача. Пропущені лекції слід відпрацювати переписавши конспект та продемонструвавши його викладачу, при цьому слід бути готовим відповісти на його питання за змістом лекції.

Робота на семінарах оцінюється за наступними критеріями:

- для того аби отримати бал слід брати участь в опрацюванні семінарських питань (доповнення, відповідь на питання викладача, висловлення своєї обґрунтованої точки зору під час обговорення проблемних питань);
- виступ із доповіддю на питання за планом семінарського завдання може принести вам ще один бал за умови, що відповідь буде змістовною та відповідати плановому питанню;
- якщо, при виступі, ви проявите ґрунтовну підготовку, висловіте власну точку зору щодо висвітлюваної проблеми й підкріпите її аргументацією, правильно відповісте на уточнюючі питання викладача то можете отримати ще 1 бал.

Таким чином ваша участь в роботі семінару може принести вам до 3 балів за одне заняття. Пропущений семінар відпрацьовується написанням конспекту всіх питань з плану заняття та відповідями на питання викладача за змістом семінару під час відпрацювання.

Практичні заняття можуть принести вам по 2 бали за одне заняття за умови попереднього опрацювання матеріалів для підготовки до заняття й успішного виконання всіх завдань безпосередньо на самому занятті. Не виконання завдань знижує ваш бал пропорційно відсотку й рівнів складності завдань з якими ви не впорались. Ваша

присутність без підготовки та нездатність впоратись із завданнями оцінюється 0 балів. Відпрацювання пропущених чи оцінених у 0 балів занять відбувається за умови попереднього ознайомлення з матеріалами для підготовки до практичного заняття та виконання завдань запропонованих викладачем (увага – завдання можуть відрізнятись від тих, що вирішували ваші одногрупники).

Самостійна робота оцінюється викладачем з розрахунку 0,5 бала за два повністю висвітлених в конспекті питання з вищенаведеного списку. За виконання завдань для самостійної роботи ви можете отримати до 6 балів.

Підсумковий контроль з дисципліни відбувається у вигляді іспиту на якому ви можете отримати до 40 балів в залежності від повноти та обґрунтованості ваших відповідей. Схема переведення балів у підсумкову оцінку наведена в Таблиці 2.

Таблиця 2

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
64-74	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Питання до іспиту

1. Основні завдання курсу “Безпека життєдіяльності” .
2. Призначення і принцип дії респіратора (Р-1).
3. Характеристика структури природного середовища.
4. Призначення, загальна будова, підбір ізолюючого протигазу (ІП -4).
5. Розкрити сутність абіотичних і біотичних факторів середовища мешкання людини.
6. Назвіть найпростіші засоби захисту органів дихання. Найпростіші засоби захисту: органів дихання
7. Основні екологічні надзвичайні ситуації на Україні.
8. Порядок підбору протигазів, респіраторів.
9. Причини зруйнування озонового прошарку атмосфери, виникнення кислотних дощів.
10. Призначення, загальна будова, підбір Л-1.
11. Розкрити шкідливий вплив на атмосферу, гідросферу, літосферу виробничого середовища.
12. Порядок підготування звичайного одягу для захисту від вражаючої дії зброї масового ураження.
13. Сутність стихійного лиха, його види.
14. Визначення і класифікація отруйних речовин задушливої дії.
15. Характеристика землетрусів.
16. Визначення і класифікація отруйних речовин загально-отруйної дії.
17. Характеристика урагану.
18. Визначення і класифікація отруйних речовин дратувальної дії.
19. Характеристика пожежі.

20. Сутність “променевої хвороби”, характеристика її ступенів.
21. Характеристика зсуву
22. Призначення, загальна будова, підбір загально - військового захисного комплексу.
23. Характеристика селевого потоку.
24. Дії населення при ймовірному хімічному, радіоактивному зараженні або затопленні приміщення.
25. Характеристика повені.
26. Визначення і класифікація отруйних речовин шкіряно-наривної дії.
27. Сутність аварії і катастрофи, їх характерні риси і категорії.
28. Причини електротравматизму. Вплив електроструму на організм людини.
29. Розкрити причини виникнення і наслідки аварії на Чорнобильській АЕС.
30. Сутність і способи евакуації.
31. Дати характеристику альфа, бета і гамма-випромінюванню.
32. Призначення, технічні характеристики, загальний устрій військового приладу хімічної розвідки.
33. Надзвичайна ситуація з викидом в атмосферу сильнодіючих отруйних речовин.
34. Призначення, технічні характеристики, загальний устрій приладу ДП - 5А.
35. Надзвичайні ситуації соціально-політичного характеру, причини виникнення, особливості проходження.
36. Характеристика осередку ядерного вибуху.
37. Сутність біотичних надзвичайних ситуацій: епідемія, епізоотія, епіфітотія.
38. Призначення, загальна будова, принцип дії фільтруючого протигазу (ЕО-62).
39. Задачі цивільної оборони України (згідно Закону України “Про цивільну оборону України”).
40. Призначення, технічні характеристики, загальний устрій приладу ДП-22В.
41. Сили цивільної оборони (Закон України “Про цивільну оборону України”).
42. Способи попередження (зменшення) впливу на організм людини радіоактивних речовин.
43. Сутність радіаційної і хімічно ї розвідки.
44. У чому полягає негативний вплив шкідливих звичок на зниження життєдіяльності людини.
45. Основні задачі, які вирішуються в ході проведення радіаційної і хімічної розвідки.
46. Призначення, внутрішнє обладнання сховища.
47. Вимоги до радіаційної і хімічно ї розвідки.
48. Призначення, внутрішнє обладнання перекритої щілини.
49. Види радіаційної і хімічної розвідки.
50. Призначення, внутрішнє обладнання протирадіаційного укриття.
51. Способи проведення радіаційної і хімічної розвідки в установах та закладах ДДУВП України.
52. Характеристика землетрусу.
53. Призначення, принцип дії ядерної зброї.
54. Організація цивільної оборони установ та закладів ДДУВП України.
55. Призначення, принцип дії хімічної зброї.
56. Класифікації приладів радіаційної, хімічної розвідки і дозиметричного контролю.
57. Призначення, принцип дії біологічної зброї.
58. Визначення і класифікація отруйних речовин психохімічної дії.
59. Характеристика вражаючого фактору ядерного вибуху ударної хвилі.
60. Характеристика селі.
61. Сучасний стан охорони праці в Україні та за кордоном.

62. Основні терміни та визначення в галузі охорони праці. Класифікація шкідливих та небезпечних виробничих чинників.

63. Законодавство України про охорону праці. Закон України «Про охорону праці». Основні принципи державної політики України у галузі охорони праці. Охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів.

64. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці. Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці.

65. Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки. Стандарти в галузі охорони праці. Система стандартів безпеки праці (ССБП). Міждержавні стандарти ССБП.

66. Акти з охорони праці, що діють в організації, їх склад і структура. Інструкції з охорони праці. Розробка та затвердження актів з охорони праці, що діють в організації.

67. Система державного управління охороною праці в Україні. Компетенція та повноваження органів державного управління охороною праці.

68. Структура, основні функції і завдання управління охороною праці в організації. Служба охорони праці підприємства. Основні завдання, функції служби охорони праці. Права і обов'язки працівників служби охорони праці.

69. Громадський контроль за станом охорони праці в організації. Уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці, їх обов'язки і права.

70. Комісія з питань охорони праці підприємства. Основні завдання та права комісії. Регулювання питань охорони праці у колективному договорі.

71. Атестація робочих місць за умовами праці. Мета, основні завдання та зміст атестації. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць.

72. Принципи організації та види навчання з питань охорони праці. Вивчення основ охорони праці у навчальних закладах і під час професійного навчання. Навчання з питань охорони праці посадових осіб.

73. Інструктажі з питань охорони праці. Види інструктажів. Порядок проведення інструктажів для працівників. Інструктажі з питань охорони праці для вихованців, учнів, студентів.

74. Виробничі травми, професійні захворювання, нещасні випадки виробничого характеру. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань. Основні заходи по запобіганню травматизму та професійним захворюванням.

75. Основи фізіології праці. Втома. Гігієна праці, її значення. Загальні підходи до оцінки умов праці та забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці.

76. Мікроклімат робочої зони. Контроль параметрів мікроклімату. Заходи та засоби нормалізації параметрів мікроклімату.

77. Склад повітря робочої зони: джерела забруднення повітряного середовища шкідливими речовинами (газами, парою, пилом, димом, мікроорганізмами). Гранично допустимі концентрації (ГДК) шкідливих речовин. Заходи та засоби попередження забруднення повітря робочої зони.

78. Вентиляція. Природна вентиляція. Системи штучної (механічної) вентиляції.

79. Природне, штучне, суміщене освітлення. Основні вимоги до виробничого освітлення.

80. Джерела, класифікація і характеристики вібрації. Методи контролю параметрів вібрацій. Типові заходи та засоби колективного та індивідуального захисту від вібрацій.

81. Контроль параметрів шуму, вимірювальні прилади. Методи та засоби колективного та індивідуального захисту від шуму.

82. Джерела та параметри інфразвукових та ультразвукових коливань. Основні методи та засоби захисту від ультразвуку та інфразвуку.

83. Джерела, особливості і класифікація електромагнітних випромінювань та електричних і магнітних полів. Прилади та методи контролю. Захист від електромагнітних випромінювань і полів.

84. Класифікація та джерела випромінювань оптичного діапазону. Особливості інфрачервоного (ІЧ), ультрафіолетового (УФ) та лазерного випромінювання, їх нормування, прилади та методи контролю. Засоби та заходи захисту від ІЧ та УФ випромінювань.

85. Джерела іонізуючого випромінювання, класифікація і особливості їх використання. Типові методи та засоби захисту персоналу від іонізуючого випромінювання у виробничих умовах.

86. Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів.

87. Дія електричного струму на організм людини. Електричні травми.

88. Безпечна експлуатація електроустановок: електрозахисні засоби і заходи.

89. Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.

90. Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкту. Пожежна сигналізація. Засоби пожежогасіння. Дії персоналу при виникненні пожежі.

Ситуаційні завдання

Ситуація 1. Дія у складі поста радіаційного хімічного спостереження (ПРХС). Вам необхідно вийти в осередок радіоактивного забруднення на автомобілі зі швидкістю 60 км/год, за маршрутом, що заражений радіоактивними речовинами на відстані 20 км. Середній рівень радіації в осередку забруднення 6 Р/год, на маршруті – 3 Р/год. Спад рівня радіації – 0,5 Р/год.

Завдання:

1. які засоби захисту необхідно використати при подоланні осередку забруднення і при виконанні там завдань;

2. яку дозу опромінення отримує особливий склад поста (РХС), якщо середня швидкість руху при подоланні осередку забруднення становить 60 км/ год;

3. який час особливий склад поста РХС може перебувати в осередку забруднення, щоб не отримати дозу опромінення вище безпечної, якщо рівень радіації становить 5 Р/год.

Ситуація 2. Завивання сирен, переривчасті гудки підприємств означає сигнал:

1. "Повітряна тривога!"

2. "Увага всім!"

3. "Радіаційна небезпека!"

4. "Хімічна тривога!"

5. "Штормове попередження!"

Ситуація 3. Почувши завивання сирен, переривчасті гудки підприємств, Ви:

1. Вдягнете засоби індивідуального захисту і вибіжите у двір.

2. Вимкнете світло, газ, воду, візьмете необхідні речі і вийдете у двір.

3. Негайно одягнете дітей, візьмете засоби індивідуального захисту, необхідні речі, запас продуктів харчування і покинете квартиру, вимкнувши світло, газ і воду.

4. Почнете герметизувати квартиру, за герметизуєте продукти харчування, зробіте запас води.

5. Негайно ввімкнете телевізор, радіоприймач, репродуктор радіотрансляційної мережі і прослухаєте інформацію управління (відділу) з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення.

Ситуація 4. Перші поштовхи землетрусу застали Вас вдома на першому поверсі, Ви:

1. Заховаєтесь під стіл, ліжку, в шафу, закривши лице руками.

2. Вистрибнете з вікна чи лоджії на землю.

3. Відійдете подалі від вікон, щоб не поранитись осколками шибок.

4. Почнете готувати " рятувальний рюкзак", а потім, взявши його, вибіжите у двір.

5. Негайно взяти дітей і якомога швидше вибігти у двір.

Ситуація 5. Знаходячись недалеко від водонасосної станції, ви почули вибух і побачили хмару зеленувато-жовтого кольору. Вітер дує від станції в напрямку до вас. Що ви будете робити?:

1. Йти назустріч вітру;
2. Швидким кроком віддалятися від станції по напрямку вітру;
3. Іти від місця події перпендикулярно напрямку вітру?

Ситуація 6. У грозу під час руху групи поруч ударила блискавка. Одна людина упала. При огляді ви помітили на його тілі великі деревоподібні червоні смуги, а також явна відсутність ознак життя. Чи будете ви:

1. Робити штучне дихання потерпілому;
2. Закопувати його в землю для відводу електричного струму;
3. Розтирати спиртом ділянки тіла, на яких видні червоні смуги;
4. Не торкаючи потерпілого, будете чекати, поки він сам прийде у свідомість?

Ситуація 7. Знаходячись недалеко від водонасосної станції, ви почули вибух і побачили хмару зеленувато-жовтого кольору. Вітер дує від станції в напрямку до вас. Що ви будете робити?:

1. Йти назустріч вітру;
2. Швидким кроком віддалятися від станції по напрямку вітру;
3. Іти від місця події перпендикулярно напрямку вітру?

Ситуація 8. Почувши завивання сирен, переривчасті гудки підприємств, Ви:

1. Вдягнете засоби індивідуального захисту і вибіжите у двір.
2. Вимкнете світло, газ, воду, візьмете необхідні речі і вийдете у двір.
3. Негайно одягнете дітей, візьмете засоби індивідуального захисту, необхідні речі, запас продуктів харчування і покинете квартиру, вимкнувши світло, газ і воду.
4. Почнете герметизувати квартиру, за герметизуєте продукти харчування, зробіте запас води.
5. Негайно ввимкнете телевізор, радіоприймач, репродуктор радіотрансляційної мережі і прослухаєте інформацію управління (відділу) з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення.

Ситуація 9. Перші поштовхи землетрусу застали Вас вдома на першому поверсі, Ви:

1. Заховаєтесь під стіл, ліжку, в шафу, закривши лице руками.
2. Вистрибнете з вікна чи лоджії на землю.
3. Відійдете подалі від вікон, щоб не поранитись осколками шибок.
4. Почнете готувати " рятувальний рюкзак", а потім, взявши його, вибіжите у двір.
5. Негайно взяти дітей і якомога швидше вибігти у двір.

Ситуація 10. Знаходячись недалеко від водонасосної станції, ви почули вибух і побачили хмару зеленувато-жовтого кольору. Вітер дує від станції в напрямку до вас. Що ви будете робити?:

1. Йти назустріч вітру;
2. Швидким кроком віддалятися від станції по напрямку вітру;
3. Іти від місця події перпендикулярно напрямку вітру?

Ситуація 11. У грозу під час руху групи поруч ударила блискавка. Одна людина упала. При огляді ви помітили на його тілі великі деревоподібні червоні смуги, а також явна відсутність ознак життя. Чи будете ви:

1. Робити штучне дихання потерпілому;
2. Закопувати його в землю для відводу електричного струму;
3. Розтирати спиртом ділянки тіла, на яких видні червоні смуги;
4. Не торкаючи потерпілого, будете чекати, поки він сам прийде у свідомість?

Ситуація 12. Ви приймете рішення самостійно вибиратися із затопленого району тільки в тому випадку коли:

1. Нема продуктів харчування на тривалий час, а на допомогу рятувальників найближчим часом сподіватися не доводиться.

2. Комуś із потерпілих терміново потрібна медична допомога, вода прибуває, є найпростіші плавзасоби, а на допомогу рятувальників сподіватися не доводиться.

3. Нема запасів продуктів харчування на тривалий час, вода прибуває, а на допомогу рятувальників сподіватися не доводиться.

4. Є найпростіші плавзасоби, нема запасів продуктів харчування на тривалий час, погода починає різко погіршуватися і тому на допомогу рятувальників сподіватися не доводиться.

5. Вода прибуває.

Ситуація 13. Ви, беручи участь у рятувальній операції під час повені, помічаєте у воді кількох чоловік. Будете в першу чергу брати на борт човна:

1. Тих, хто потребує негайної допомоги, а решті подасте рятувальні засоби.

2. Дітей та літніх людей, а решті подасте рятувальні засоби.

3. Тих, хто потребує негайної допомоги, а також дітей і літніх людей, решті подасте рятувальні засоби.

4. Жінок, дітей, літніх людей, а також тих, хто потребує негайної допомоги, а решті подасте рятувальні засоби,

5. Дітей і тих, хто потребує негайної допомоги.

Ситуація 14. При рятуванні потопуючого ви будете наближатися до нього зі сторони:

1. Спи́ни чи ні́г, якщо він лежить на спи́ні.

2. Голови, якщо він перебуває у вертикальному стані.

3. Спи́ни або ні́г, якщо він лежить долілиць або перебуває у вертикальному положенні чи лежить горілиць.

4. Спи́ни або ні́г, якщо він перебуває у вертикальному положенні або лежить долілиць і з боку голови, якщо він лежить горілиць.

5. Спи́ни в будь-якому випадку.

Ситуація 15. У вас гвинтівка, автомат або інший металевий інвентар.

Вибухнула сильна гроза, а укритися ніде. Як ви поведетесь зі зброєю (металевим інвентарем), щоб уникнути ураження блискавкою:

1. Будете тримати відкрито на ремені;

2. Покладете на землю;

3. Заристе в землю;

4. Сховаєте під одяг?

Ситуація 16. Якщо на вас напав у ліфті незнайомий чоловік і намагається зупинити ліфт між поверхами. Ваші дії:

1. Будете кричати і битися;

2. Будете постійно натискати на кнопку найближчого поверху, не даючи нападаючому можливості наблизитися до пульта;

3. Будете умовляти припинити напад?

Ситуація 17. Під час рятування потопуючого він вас схватив за руки, Ви:

1. Зробите різкий рух руками так, щоб пальці його рук розкрилися.

2. Відкинете його голову назад надавши своєю долонею на підборіддя, утримуючи при цьому потопуючого за тулуб.

3. Упираючись ногами в його груди чи плечі сильно відштовхнетеся.

4. Різко розкриєте лікті в сторони і вгору.

5. Занурившись у воду, обхватите тулуб потопуючого і повернете спиною до себе.

Ситуація 18. Із зони лісної пожежі Ви будете йти:

1. За вітром, захищаючи органи дихання змоченою у воді тканиною, марлевою пов'язкою тощо.

2. В навітряну сторону перпендикулярно краю пожежі, використовуючи відкритий простір: дороги, поляни, береги річок, а також ділянки листяного лісу.

3. Прощупуючи дорогу жердиною вздовж русла лісної річки по можливості перпендикулярно напрямку вітру або під кутом 45 градусів до нього.

4. Пригнувшись, проти вітру.

5. Долаючи край пожежі проти вітру, прикривши голову і обличчя верхнім одягом.

Ситуація 19. При зализуванні переднього краю лісної пожежі необхідно:

1. Накривати язика полум'я віником із гілок з листям і тримати його до повного припинення горіння.

2. Змітати вогонь в напрямку руху переднього краю пожежі, ніби розкидаючи язика полум'я і затоптуючи ногами невеликі осередки горіння.

3. Змітати вогонь в бік згарища з таким розрахунком, щоб відірвати полум'я від горючих лісних матеріалів відкидаючи горючі частини в бік згарища, невеликі язика полум'я затоптувати ногами.

4. Змітати вогонь в бік переднього краю пожежі, часто прокручуючи хвойні віники для їх охолодження.

5. Наносити удари по передньому краю пожежі, ніби розтираючи вогонь по боках.

Ситуація 20. Знаходячись у поході, ви знайшли, що закінчилися всі запаси питної води. Поблизу немає ніяких її джерел. Як ви поступите, щоб добути воду:

1. За допомогою похідної лопатки розкопаєте яму, і будете збирати воду, потім, профільтрувавши, уживете;

2. Надріжете стовбур будь-якого дерева, поставите ємність і будете чекати скупчення соку;

3. Звичайний целофановий пакет надягнете на гілку з густим листям, туго загорнувши в підстави, і будете накопичувати вологу з листів, що випаровують?

Ситуація 21. Горить торф'яне болото, Ви:

1. Спробуєте його потушити віниками із гілок або засипаючи ґрунтом передній край пожежі.

2. Обійдете його додержуючись обережності і закривши голову одягом.

3. Обійдете його, рухаючись проти вітру, уважно оглядаючи і прощупуючи перед собою дорогу жердиною або палицею.

4. Будете рухатись за вітром таким чином, щоб дим, доганяючи Вас, не утруднював орієнтування.

5. Обійдете його рухаючись вздовж русла лісної річки, струмка, мінералізованої смуги, намагаючись вийти із зони задимлення.

Ситуація 22. Лісова пожежа наближається до населеного пункту, Ви:

1. Будете чекати повідомлень засобами масової інформації і діяти відповідно до вказівок органів місцевої влади та управління (відділу) з питань НС та ЦЗН.

2. Заховаєтесь в кам'яних будинках чи вийдете на великі відкриті площадки або стадіони.

3. Будете швидко виходити вздовж річки чи безпосередньо водою.

4. Всі разом будете виходити дорогами, що виводять із вогню і в ту сторону, яка виводить в поле, до річки або в інше безпечне місце.

5. Зберете найцінніші речі, документи, продукти харчування на 2-3 дні, запас питної води і будете виходити із зони лісної пожежі перпендикулярно напрямку вітру в безпечне місце.

Ситуація 23. Горить хлібне поле. Ви:

1. Викликаєте пожежну охорону і, визначивши напрямок вітру, спробуєте самостійно потушити пожежу, пустивши зустрічний вогонь.

2. Попробуйте косою, палицею або ногами збити колоски на землю на шляху вогню, утворивши смугу шириною 0,5-1 м.

3. Використовуючи принесені лопати, будете викопувати вздовж краю вогню суцільну смугу із землі шириною 20-40 см.

4. Будете збивати вогонь гілками, мокрим одягом, не даючи йому розгорітися і не допускаючи його розповсюдження поверху.

5. Негайно пошлете кого-небудь в найближчий населений пункт, а самі постараетесь вивести сільськогосподарську техніку, що потрапила в зону пожежі.

Ситуація 24. Вас мучить почуття голоду, а продуктів харчування немає. Як ви визначите придатність рослин і ягід до вживання в їжу:

1. Спробуйте те, що їдять птахи;
2. Будете, їсти все, за винятком яскраво-червоних ягід;
3. Візьмете в рот невелику кількість ягід або незнайомих рослин і, небагато розжувавши їх, почекаєте 5 хвилин;
4. Відмовтеся від уживання незнайомих ягід і рослин?

Ситуація 25. Ви відправилися за покупками на ринок або в магазин. При вас велика сума грошей. Як ви їх будете зберігати:

1. У гаманці, що будете тримати в руці;
2. У внутрішній кишені одягу;
3. У відкритій сумці, поверх покупок?

Ситуація 26. Рухаючись особистим автомобілем і попавши в снігову бурю. Ви:

1. Повернете (по можливості) його проти вітру, зупинитесь, укриєте двигун, повісите на антену яскраву тканину, щільно зачините двері і вікна машини і, періодично прогриваючи двигун, будете чекати закінчення бурі або допомоги рятувальників.

2. Зупините машину і, не виключаючи двигуна, будете чекати закінчення бурі.

3. Зупинитесь і спробуйте пішки дійти до населеного пункту.

4. Повернете автомобіль (по можливості) за вітром, зупинитесь, будете періодично очищати його від снігу, щоб легше його було відшукати пошуковій групі, і подавати періодично звукові і світлові сигнали, в міру необхідності прогрівати двигун.

5. З'їдете з головної дороги на польову (щоб не постраждати при розчистці дороги рятувальниками), повісите на жердину (антену) яскраву тканину, будете періодично подавати звукові і світлові сигнали і чекати закінчення бурі, не виключаючи двигуна.

Ситуація 27. Рятуючи потерпілих із палаючого будинку, Ви:

1. Накриєте голову мокрим простирадлом, шматком щільної тканини або пальтом (плащем), проходячи через палаюче приміщення.

2. Надягнете ватно-марлеву пов'язку, змочену 5%-ним розчином лимонної кислоти, або респіратор Р-2 для захисту органів дихання від чадного газу перебуваючи в дуже задимленому приміщенні.

3. Надінете протигаз ГП-5, щільний одяг і гумове взуття для захисту від диму, високої температури і токсичних речовин, що утворюються під час горіння.

Ситуація 28. Ви повертаєтесь пізно ввечері додому. Біля під'їзду злочинець вимагає у вас гроші. Як ви будете діяти?:

1. У випадку наявності у вас спеціальних засобів самооборони;
2. У випадку, коли ви володієте прийомами рукопашного бою.

Ситуація 29. Ви заблукали у лісі влітку, блукаєте 2 – 3 дні, у вас немає їжі. Які ваші дії? Опишіть.

Ситуація 30. На ваших очах автомобіль збив пішохода. Він знепритомнів, нога в крові, вивернута. Опишіть ваші дії.

Політика академічної доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших курсантів (студентів, слухачів);
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань курсантів (студентів, слухачів).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна

1. Березуцький В. В. Ризик орієнтований підхід в охороні праці: LAP Lambert Academic Publishing, 2019. 108 с.
2. Безпека життєдіяльності та охорона праці: підручник / [В. В. Сокурєнко, О. М. Бандурка, С. М. Бортник та ін.]; за заг. ред. В. В. Сокурєнка; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2021. 308 с.
3. Основи професійної безпеки та здоров'я людини: підручник / В. В. Березуцький [та ін.]; під ред. проф. В. В. Березуцького. Харків : НТУ "ХПІ", 2018. 553 с.
4. Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. / ред. Є. П. Желібо, 6 видання. Київ: Каравела, 2008. 344с

Допоміжна

1. Коцан І. Я., Дмитрук О. Ю., Желібо Є. П. «Безпека життєдіяльності»: навч. посіб. Харків: Фоліо, 2014 463 с.
2. Сукач Ю. Г., Сукач Р. Ю., Ткачук Р. Л., Синельников О. Д. Навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях: Практичний посібник Львів: Видавництво "Растр-7", 2021. 260 с.
3. Типова програма навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях. Навчально-методичний центр цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Чернігівської області / укладач М.П.Федоренко. Чернігів, 2018.
4. Управління охороною праці: навчальний посібник для студентів спеціальності – «Цивільна безпека», освітньої програми «Охорона праці» / В.В. Березуцький. Харків: ФОП Панов А.М., 2021. 412 с.

Основні законодавчі та нормативно–правові акти:

1. Конституції України від 28.06.1996 № 254к/96–ВР
2. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 № 2694–ХІІ
3. Кодексу законів про працю України від 10.12.1971 № 322–VIII
4. Основи законодавства України про охорону здоров'я від 19.11.1992 № 2801–ХІІ
5. Кодексу цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403–VI
6. Типове положення про службу охорони праці. Наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 р. № 255. зі змінами N 148 ([z0236-17](#)) від 31.01.2017
7. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 р. № 1105–XIV. Зі змінами від 5 листопада 2021 року N 1871-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14> (дата звернення: 12.06.2020).